

EDUCAȚIE ARTISTICĂ

CLASA A XI-A

SEMESTRUL I

I. Unitatea și diversitatea muzicii

1. Istoria muzicii

Muzica preistorică

Datează din paleoliticul mijlociu și constă în lovituri între pietre, lemne sau orice alte obiecte uzuale. Au fost concepute și imnuri de slăvire, din urlate și dansuri.

Astăzi, aceste forme de manifestare sunt privite oarecum sceptic deoarece ele erau limitate la sunete precare și destinate mulțumirii zeilor.

Muzica neolitică se cânta în temple păgâne iar cea laică de către doicile copiilor. Cu toate că nu există dovezi scrise, s-au găsit numeroase piei și mai târziu documente desenate cu instrumentele preistorice.

Treptat, această muzică s-a dezvoltat ajungând la muzica antică puțin celebră și cunoscută în ziua de azi.

Muzica în antichitate

Originile artei muzicale trebuie căutate în îndepartata istorie a omenirii. Ca arta sonoră poate fi considerată abia în momentul în care sunetele sunt conștient organizate, reflectând un anumit grad de evoluție în spiritualitatea omului primitiv. Astfel, omul devine creator de artă în momentul în care ajunge să stăpânească gândirea și vorbirea articulată. Primele practici de natură artistică sunt legate de procesul muncii, în colectiv, când apar comenzi ritmate, strigăte sau chemări, îngânări sau îmbărbătări etc., mai apoi ca forme evaluate de magie, rituale, incantații, când elementul melodico-ritmat este alăturat dansului și cuvântului,

formand astfel o artă sincretică ce s-a desfășurat pe o lungă perioadă de timp.

China antica

În China, practica muzicală cunoștea forme diverse. Se menționează existența unei *muzici de cult*, alături de *imnurile* cântate pentru împarat, ca și o bogată muzică a poporului. *Instrumentele muzicale* ale acelei perioade erau destul de variate ca formă și sonoritate: *instrumente cu coarde*, ce produceau sunete prin ciupire, frecare sau lovire: de percuție, cum erau gongurile de mari dimensiuni ale căror vibrații largi și grave erau menite să asigure atmosfera în oficierea cultului, iar mai apoi, în cadrul spectacolelor de teatru, instrumente de suflat, răspândite prin mai multe tipuri și variante de fluire etc.

India antică

În cultura **Indiei antice**, muzica era la loc de mare cinste în credința vechilor indieni, ea fiind dăruită oamenilor de către principalii zei: Brahma, Indra, Șiva, Sarasvati. În Veda (carte de ritual la vechii indieni în care se găsesc melodii pentru diverse ocazii) se fac precizări asupra practicii muzicale și prezenței acesteia în toate domeniile de activitate spirituală. Instrumentele sunt și la indieni foarte variate, iar prețuirea de care se bucura arta sunetelor a generat un anumit tip de profesionalism atât în ce privește cântul vocal, cât și cel instrumental. Se menționează *harpa*, *flautul* în mai multe variante, *cimpoiul*, diferite tipuri de *gonguri*, *darabane*, *castagnete* etc.

Egiptul antic

Cu elemente care se întrepătrund, dar și altele specifice unei anumite culturi, s-a dezvoltat arta muzicală la popoarele *asiro-babiloniene*, la *evrei* sau la *egiptenii lumii antice*. Muzica aparținând fastului de cult la evrei era grandioasă (se spune că la templul regelui Solomon au cântat 2.000 de muzicanți) iar în ritualul de cult al egiptenilor ocupa un loc de prim ordin. Există apoi o muzică pentru regii evrei și faraonii egipteni care întregea ceremonialul palatelor. Se menționează și o muzică populară a oamenilor de rând, neîngrădită în

canoane rigide, în care se cânta dorul și elanul, dar și starea de sclavie, de robie la care erau supuși. Dintre instrumentele folosite, unele fiind comune cu ale altor culturi, se desprinde *harpa egipteană*, de o anumită construcție, și *lira* în muzica evreilor, la care cânta însuși regele David.

Grecia antică

În Grecia antică muzica ocupa un loc de seamă în mai toate formele de activitate ale societății. Ea se înscrie printre obiectele de învățământ cu mare pondere în formarea viitorului cetățean. Fără muzică nu se concepea spectacolul din perioada de mare înflorire a tragediei și comediei, iar profesionalismul muzical a culminat cu celebrele concursuri de mai târziu. Forța lăuntrică a muzicii este concepută de vechii greci ca putând influența și forma caracterele umane (teoria etosului).

Grecii considerau că muzica este o artă imitativă care era în stare să reproducă caracteristici morale și să le transmită auditorilor.

În statul ideal al lui Platon, muzica îi îndrumă pe tineri spre armonie și frumusețe spirituală. Aristotel dezvoltă ideile lui Platon prin conceptul de *catharsis*. După el, muzica poate vindeca boli mintale prin ascultatul unor melodii exaltante care creează o stare de extaz care la rândul ei provoacă o dezlănțuire spirituală care restaurează balansul mintal. Dar Aristotel recunoaște și funcția muzicii ca pur divertisment, de exemplu pentru relaxare după o zi grea de lucru.

Filodemus în schimb considera că muzica nu este altceva decât un lux. La fel ca și mâncarea bună sau băutura bună, nu poate decât să creeze o senzație de plăcere.

Teoria muzicală la vechii greci era foarte avansată, descoperirile din domeniul acusticii, matematicii și filosofiei slujind evoluția gândirii teoretice a muzicii. Totalitatea sunetelor indicate de teorie ca fiind folosibile alcătuiesc o *scară diatonică* coborâtoare de două octave și cuprinde patru tetracorduri, denumite după locul pe care îl ocupă în scara generală: a) Hiperboleion (înalte) b) Diazeugmenon (separate) c) Meson (mijlocii) d) Hipoton (grave) e) Prosiam banomenos (sunet adăugat) *Scările*, în cadrul cărora era concepută melodia, purtau numele

regiunilor în care erau întâlnite, dar la concursuri și în teatru muzica se practica în toate modurile (scările) cunoscute. Scara sau modul era coborâtoare și se construiau pe baza alăturării a doua tetracorduri de același fel.

Prin adăugirea în grav a unui tetracord identic se forma modul dorian. Fiecare mod avea încă doua aspecte: a) *hipo* (prin adaugirea unui tetracord inferior b) *hiper* (prin adaugirea unui tetracord superior)

Ritmul nu constituia o speculație matematică, ci se desprindea din metrica versului, și astfel piciorul metric al acestuia genera gruparea ritmica ce putea fi alcătuită din 2,4,8 timp (*piric, spondeu, dactil, anapest* etc.)sau din 3,6,9 timpi (*iamb, troheu, tribrah* etc.)

Instrumentele de bază erau *lira, chitara și aulosul*, care dezvoltându-se au creat o adevărată epoca a artei interpretative, cunoscută sub denumirea de *chitarodie și aulodie*. *Chitara* era un instrument de acompaniament al vocilor ale cărui sunete se obțineau prin ciupirea corzilor. *Aulosul* era un instrument de suflat cu numeroase variante: unele simple, tuburi cu găuri (ca fluierul actual) altele,având în locul în care se sufla, o ancie asemănătoare cu cea a oboiului de astăzi.

Roma antică

În anul 146 î.Hr., cetățile grecești sunt cucerite de Imperiul Roman, aflat în plină afirmare a puterii sale. La aceea dată, cultura romană presupune cultura popoarelor autohtone-latine, influențata puternic de cultura popoarelor sclavagiste meditareene (Siria, Egipt). În urma contactului cu lumea elenica, cultura romană va prelua practica și teoria muzicală a grecilor, pe care le va asocia elementelor proprii deja existente. Și astfel de la stadiul în care era practică, numai de sclavi, fiind prețuită ca atare, muzica ajunge în secolul I d.Hr. să se bucure de cinstea ce i-a fost acordată în democratica Grecie. Ea devine factor important în educația tineretului, mai ales aceluia provenit din rândurile familiilor nobile. Sunt consemnate la Roma coruri, formate din tineri și tinere aparținând clasei conducătoare, care executau imnuri la festivitățile oficiale. Se menționeaza, de asemenea, pasiunea pentru

ascultarea muzicii, ca și un profesionism atât pe latura interpretării instrumentale cât și vocale.

Sub Domițian s-au instituit în anul 86 d.Hr. concursuri muzicale, după modelul olimpiadelor grecești, care se țineau din patru în patru ani pe Câmpul lui Marte, în scopul cărora s-a construit o arena specială "Odeum", cu o capacitate de 10.000 de spectatori.

Muzica este prezentată în teatrul latin prin intervențiile instrumentale care acompaniau declamația, sau prin însăși cântarea vocală cu text. Se relatează că *Bucolicele* lui Vergiliu și *Heroidele* lui Ovidiu au fost declamate pe fond muzical.

Diferite întruniri familiale erau ocazii în care se cânta vocal sau la instrumente. Acestea au favorizat dezvoltarea unor genuri muzicale cu o bogată și variată tematică: *cantece de leagăn*, *de nuntă*, *de petrecere*, *cantece legate de muncă*, etc. Ca instrumente s-au folosit *tibia* (un fel de flaut), *chitara*, *harpa* (de o anumită construcție), cât și diferite *trompete* (trâmbițe) și instrumente care susțineau ritmul în timpul dansului.

Muzica în Evul mediu (500 - 1400)

Monodie]

Despre muzica europeană a evului mediu timpuriu putem vorbi cu mai multă certitudine decât despre cântările vechilor Elini. Muzica pe care o ascundeau neumele (notele) medievale reprezenta partea cântată a ceremoniilor religioase ortodoxe și catolice. În perioada timpurie a evului mediu ea consta dintr-o unică și firavă linie melodică, adică o monodie (o singura voce, un cânt religios), destinată intonării de către un cântăreț sau un grup. Desfășurându-se pe un spațiu melodic (ambitus) restrâns, această cântare putea totuși îmbraca forme diferite, de la psalmodia ce repeta un singur sunet, intercalând pe alocuri scurte formule melodice, până la cântul propriu-zis, bogat în melisme. Cântările liturgice ortodoxe au fost organizate în secolul al VIII-lea de Ioan Damaschinul într-o carte numită octoih. Cele mai vechi cânturi care s-au

păstrat datează din secolul al IX-lea. Cântările liturgice catolice au căpătat denumirea de gregoriene după papa Grigore I, despre care se crede ca le-a unificat și codificat în jurul anului 600. Cele mai vechi cânturi gregoriene care s-au păstrat datează din secolul al X-lea.

Cântul este expresia atotputerniciei ideologiei creștine în evul mediu, când autoritatea bisericii era temută nu numai de mulțimea credincioșilor, dar și de regi și împărați. Era unul din mijloacele cele mai eficiente prin care biserica se menținea stăpână pe sufletul mulțimilor. Viața poate fi îngrădită, ea nu poate fi însă împiedicată să se manifeste conform cerițelor ei firești. Intimidați și speriați de viziunile apocaliptice cu care biserica îi amenința, oamenii nu refuzau atunci când scăpau de sub sfânta tutelă, desfătarea prilejuită de cântecele lumești mai puțin severe, fremătătoare și generoase. Nu putem reconstitui creația folclorică a acestor vremuri, dreptul la notare fiind rezervat doar cântului și priceperea scrierii neumelor nevând-o decât monahii, dar existența unei bogate și variate muzici populare este mai presus de orice îndoială. Antipod al cântării religioase, ea nemulțumea puterea religioasă și această nemulțumire lua violențe atunci când ecoul cântecelor pline de viață ale mulțimii răzbătea până în biserică, amenințând integritatea muzicii viguros codificată.

În vestul Europei, Carol cel Mare, spirit evlavios, s-a străduit să ajute biserica să-și mențină neștirbită puterea, chemând la o hotărâtă eliminare a tot ce altera puritatea cântării liturgice. „*Revertimini vos ad notem sancti Gregorii, quia manifeste corrupisti cantum*” (Voi care stricați cântările, respectați notarea sfântului Grigore); porunca el într-o frază rămasă celebră. Modul de a nota muzica este acum mai exact și evoluează treptat în vestul Europei în direcția scrierii actuale, ceea ce permite o deslușire destul de fidelă a textelor ajunse până la noi. Se încheagă portativul nostru modern pe care iau loc, la început sub forma unor mici pătrate negre, iar cu vremea rotunjindu-se, notele semnificând înalțimi și durate diferite, așa cum le vedem astăzi însemnate în partituri. Un călugăr benedictin, Guido d'Arezzo (991/992-după 1033), a jucat un rol de seama în cristalizarea acestui sistem de notație. În estul Europei autoritatea religioasă ortodoxă nu a încurajat noul sistem de notație

(neumele continuă să fie utilizate astăzi, în paralel cu notația modernă). Din același motiv polifonia nu a fost adoptată în serviciul religios ortodox.

Polifonie

Muzica medievală polifonică s-a dezvoltat exclusiv în vestul Europei. Ea a avut două forme de manifestare. Dat fiind faptul că exista o intensă viață religioasă muzica medievală polifonică, deși s-a dezvoltat din muzica populară, a îmbrăcat formele superioare ale muzicii sacre în cadrul Bisericii romano-catolice.

Dintre numeroasele influențe exercitate de muzica populară asupra coralului gregorian, deosebit de rodnică s-a dovedit cea a cântării pe mai multe voci. Ciocnirea cu această modalitate de a cânta trebuie să fi stimulat instinctul muzical al călugărilor cu o sensibilitate mai dezvoltată pentru frumos. Atrăși de bogăția expresivă a cântului pe mai multe voci, ei si-au propus să transplanteze și în domeniul liturgic procedeele observate în practica populară. Străduindu-se a depăși monotonia, ei au tins să lărgescă tiparele tradiționale ale cântării pe o singură voce.

Așadar, inviolabila psalmodie în unison a coralului gregorian vede la un moment dat alăturându-i-se o a doua voce care evoluează într-un strict paralelism cu ea, la interval de cvartă sau cvintă – așa zisul organum. Vocea de bază se numea cantus firmus, cea suprapusă era vocea organală. În secolele X – XI, melodia ce se suprapunea peste cantus firmus capătă din ce în ce mai mult independență, execută mișcări contrastante în raport cu direcția vocii fundamentale iar adesea desfășoară grațioase vocalize în jurul sunetelor trăgănat expuse ale acesteia. Discantus se va numi această melodie înflorită pe trunchiul străvechii și severei psalmodii gregoriene care, din cantus firmus a devenit tenor (adica melodia ținută în registrul grav).

„Cântarea bisericească începe astfel să-și deschidă alte perspective, muzica începe să sune din ce în ce mai ingenios, mai bogat , făcând din ceremonia liturgică nu numai un prilej de reculegere, dar și unul de desfătare artistică. Convinsă că o comunicare cu divinitatea nu este posibilă decât în atmosfera creată de cîntecele prescrise de Antifonarul

papei, biserica avea motive mai mult decât îndestulătoare să se indigneze. De aici, anatemele pe care diferitele concilii ecleziastice le aruncau aspra acestor fenomene de înnoire și laicizare, încercând să stăvilească evoluția, să readuca muzica bisericească pe făgașul cuminte al gregorianului. Era însă în zadar; oricât ar fi de amenințătoare, anatemele nu puteau opri torentul impetuos a cărui înaintare era alimentată de o profundă necesitate lăuntrică. Muzica ținută vreme lungă în cătușele monodiei, își vedea lanțurile cedând și, pe măsura eliberării, dădea la iveală noi uimitoare posibilități de expresie. Erau zorii polifoniei, primele scânteieri ale acestei splendide lumi sonore care avea să se cristalizeze prin dezvoltarea și perfecționarea cântării pe mai multe voci. Extrem de importantă, această răscruce dintre cele două milenii; acum se pun bazele unei noi dimensiuni a gândirii muzicale aceea în virtutea căreia muzica poate fi concepută, redată și percepută pe câteva planuri concomitent”.^[21]

Muzica în Renaștere (1400 - 1600)

Școala Franco-Flamandă

- Johannes Ockeghem
- Jakob Obrecht
- Josquin des Près
- Gilles Binchois
- Guillaume Dufay

A doua Școală neerlandeză: sec XVI

- Adriaen Willaert
- Orlando di Lasso (1532-1594)
- Jan Pieter Sweelinck

Italia

- Giovanni Pierluigi da Palestrina
- Luca Marenzio
- Carlo Gesualdo da Venosa

- Claudio Monteverdi

Franța

- Clément Janequin
- Guillaume Costeley
- Claude Goudimel
- Claude Le Jeune

Anglia

- Thomas Morley
- William Byrd
- John Dowland
- John Bull
- Orlando Gibbons

Muzica în perioada Barocului (1600-1760)

Barocul muzical are 3 perioade: -incipient -median -târziu

Caracteristici:

- Înlocuirea muzicii vocale cu cea instrumentală;
- Grijă de a crea sunete mai perfecționate;
- În domeniul instrumentației apar noi instrumente muzicale cum ar fi cele de percuție, noi instrumente de suflat, etc.

Suita barocă este caracterizată prin contrast tematic și unitate tonală. Ea este formată din dansuri: sarabandă, allemandă, gigă, courantă, rondeau, bouree, poloneză.

Concertul din această perioadă se numește grosso și are două grupe de instrumente: soli și tutti.

Sonata este de două feluri:

- da chiesa (religioasă)

- de camera (laică)

Preludiul are plan tonal inconstant

Fuga este monotematică iar ca structură se împarte în două sau trei secțiuni: expoziție, divertisment și eventual repriză sau încheiere.

Se compun, de asemenea opere, oratorii, pasiuni. Compozitorii acestei perioade sunt binecunoscuții Johann Sebastian Bach, Georg Friedrich Händel, Antonio Vivaldi, Arcangelo Corelli ș.a.

Perioada clasică (1730 – 1820)

Termenul și expresia de „clasicism”, „stil clasic” se aplică unei perioade lungi de timp, cuprinzând ceea ce noi numim muzică barocă și muzică romantică. Clasicismul este o filozofie a artei și a vieții care se bazează pe simplitate, echilibru și ordine.

Muzica romantică (1815 - 1910)

Cultura muzicală din prima jumătate a secolului al XIX-lea este dominată de curentul romantic, care a adus mari înnoiri ale limbajului muzical. Frământările revoluționare din toată Europa, efervescenta vieții spirituale de pe întregul continent nu puteau fi oglindite într-o senină artă clasică cu un ponderat și echilibrat limbaj. Transformările limbajului, ca și noile aspecte stilistice ale creației muzicale, își au, mai toate, obârșia în lucrările lui Beethoven și ale contemporanilor săi mai tineri – Schubert și Weber.

Muzica secolului XX

Secolul XX s-a distins prin apariția muzicii dodecafonică și prin muzica serială.

2. Tipuri și genuri muzicale

Un **gen muzical** reunește lucrări care abordează în mod asemănător melodia, armonia, ritmica, forma, orchestrația, textul literar (unde este cazul) și alte aspecte ale compoziției. O noțiune asemănătoare, cu un grad mai mic de generalitate, este stilul (al unei epoci, al unei școli, al unui autor).

În muzica cultă, noțiunea vizează în mod tradițional categoriile de compoziții ce urmează o schemă formală mai puțin strictă, remarcându-se în schimb prin trăsături orchestrale, melodice ș.a. De exemplu, sonata este considerată o formă (vezi forma de sonată), în vreme ce fuga sau concertul sunt genuri (fuga folosește procedee imitative într-un context formal destul de liber, iar concertul se remarcă în primul rând prin configurația orchestrală – unul sau mai multe instrumente soliste se află în dialog cu orchestra). Totuși, în ultimele decenii, accepțiunea de categorie a formei s-a folosit tot mai rar, iar denumirea de gen a ajuns să fie atribuită și formelor.

În muzica de consum, genul este rareori definit de structura formală (una dintre puținele excepții fiind dezvoltarea de tip repetitiv, întâlnită în genul hip-hop, în anumite ramuri ale muzicii electronice ș.a.); trăsături mai ușor de evidențiat precum orchestrația (în aproape toate genurile existente), armonia (de exemplu, în jazz), ritmica ș.a. sunt folosite pentru delimitarea genurilor. Muzica folclorică și cea religioasă furnizează cele mai vechi genuri de consum cunoscute (ele aveau un rol funcțional, ritual, „etic” și nu estetic); următoarele straturi aparțin muzicii ușoare și celei populare, apărute în perioade foarte apropiate.

Genuri de cameră

Gen	Observații generale
-----	---------------------

<u>Bagatelă</u>	O compoziție scurtă, de obicei pentru pian, fără pretenții.
<u>Cântec</u>	Scurtă compoziție vocală.
<u>Chanson</u>	Cântec în tradiția franceză. Termenul, folosit din Evul Mediu, denotă o mare varietate de lucrări.
<u>Fugă (muzică)</u>	Cea mai dezvoltată formă de contrapunct imitativ.
<u>Lied</u>	Liedul (<i>germ.</i> cântec), este o compoziție vocală cu acompaniament instrumental (de obicei, pian), a doua parte a unei simfonii sau o temă cu variațiuni. Haydn și Mozart au practicat ocazional noul gen. Beethoven îi dă caracterul de piesă vocală acompaniată la pian. Franz Schubert este maestrul genului și autor a sute de capodopere pe texte poetice. Pianul este deseori cel puțin la fel de expresiv ca și vocea. Începând cu Mahler, orchestra va înlocui în mod obișnuit pianul.
Melodie	Versiunea liedului în tradiția franceză.
<u>Menuet</u>	Menuetul este un vechi dans francez, în măsura de $\frac{3}{4}$ cu tempo moderat. Menuetul complet autonom sau în cadrul unei suite (Bach) sau sonate (Mozart) este destul de rar, el fiind de obicei a treia parte a unei simfonii (Haydn, Mozart, Beethoven).
<u>Romanță (occidentală)</u>	Lucrări vocale simple, melodioase, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, cu acompaniament de pian.

<u>Rondo</u>	Formă muzicală derivată dintr-un vechi cântec și dans în cerc francez, caracterizat prin alternarea refrenului cu diferite cuplete ^[1] sau o temă cu variațiuni care reprezintă uneori a patra parte a unei simfonii. Se va impune ca formă foarte importantă ce organizează în special ultimele mișcări ale simfoniilor și sonatelor după principiul alternării aceluiași refren cu cuplete diferite. Totuși, diverse ansambluri de rondo-uri deosebit de reușite, în special ale lui Mozart sau Chopin, înscriu rondo-ul printre genurile muzicale. Mișcarea sa este rapidă iar expresia strălucitoare; numărul de cuplete nu este supus nici unei constângerii. Compozitorii pot alege orice instrument, cel mai adesea fiind preferat pianul (la două sau patru mâini).
<u>Sonată</u>	Sonata poate fi o lucrare independentă sau prima parte a unei simfonii. Este o compoziție în <u>formă de sonată</u> , fiind bazată pe trei secțiuni: expoziție, dezvoltare, repriză. Expoziția constă în enunțarea a două teme diferite, contrastante. Dezvoltarea (angrenarea acestora într-un proces de confruntare a potențelor expresive) este urmată de readucerea sau "sinteza" lor (repriza) și uneori de o secțiune concluzivă (coda). ^[2]

Genuri simfonice

Gen	Observații generale
<u>Concert</u>	Concertul (<i>lat.</i> concertare, a lupta) este o lucrare compusă pentru un instrument solist și orchestră. A evoluat din diferite forme de lucrări folosind un singur instrument de-a lungul

	<p>perioadei <u>Baroc</u> și la sfârșitul secolului al XVIII-lea desemna o lucrare formată permanent din trei mișcări sau părți (allegro-andante-allegro, repede-încet-repede).</p>
<u>Poem simfonic</u>	<p>Poemul simfonic este genul principal al muzicii cu program.^[3] Introdus în muzică de Frantz Liszt, această lucrare orchestrală are o singură mișcare în formă de sonată, lied, rondo sau formă liberă.</p>
<u>Simfonie</u>	<p>Simfonia (gr. <i>symfonia</i>, acordare de voci) este o lucrare ciclică pentru orchestră,^[4] de regulă în patru părți (mișcări). Etimologia greacă trimite la noțiunile de simultaneitate și egalitate sonoră. Principiile de formă au fost stabilite de Haydn, numit “părintele simfoniei clasice”.</p>
<u>Suită</u>	<p>Suita (<i>fr.</i> suite, succesiune, urmare) este alcatuită dintr-o succesiune de dansuri contrastante ca expresie (traduse sau nu coregrafic).^[5] Suita este înlocuită de casațiune, serenadă, etc. în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea dar a atras atenția mai multor compozitori importanți (Debussy, Prokofiev) în secolul XX.</p>
<u>Uvertură</u>	<p>Uvertura este o piesă orchestrală care “deschide” drama unei reprezentații de teatru muzical (aproape întotdeauna o operă sau un oratoriu). În secolele al XVII-lea și al XVIII-lea materialul muzical este aproape independent de cel dezvoltat în corpul lucrării. În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, în special la Mozart, uvertura se integrează acțiunii dramatice, de la care împrumută anumite teme și căreia îi caracterizează climatul sonor. Începând cu Beethoven, autor al 11 uverturi (dintre care 4 numai pentru “Fidelio”), uvertura capătă o reală autonomie și devine un gen practicat în mod</p>

	obișnuit de compozitorii romantici fiind formată dintr-o singură parte, profilată ca un gen de muzică cu program.
--	---

Genuri vocale

Gen	Observații generale
<u>Madrigal</u>	Gen coral cu text laic.
<u>Motet</u>	Gen coral cu text (de obicei) sacru. Muzica corală este de obicei polifonică pe trei voci în Evul Mediu și pe patru voci în Renaștere.

Genuri vocal-simfonice și scenice

Gen	Observații generale
<u>Muzică de balet</u>	Genul se dezvoltă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când baletul este “pe numere” (episoade succesive) clar delimitate de natura diferită a muzicii și a coregrafiei (fiecare număr poate fi prezentat separat). În contrast, înlănțuirea scenelor este continuă în baletul secolului XX.
<u>Cantată</u>	Gen din perioada barocului.
<u>Operă</u>	Originară în Italia, la începutul barocului (după 1600), opera reprezintă o lucrare dramatico-muzicală al cărei text este în

	<p>întregime cântat cu sau fără acompaniament orchestral. Opera începe cu o uvertură sau preludiu care prezintă cadrul lucrării și uneori o parte din cele mai importante teme care vor fi dezvoltate ulterior. Interpreții (în arii solo, duete, recitative^[6], etc.) îmbină arta vocală cu cea scenică, corurile și baletul completând uneori partitura. Stilul de interpretare în perioadele barocului și cea clasică a fost numit retroactiv "Bel Canto". În perioada romantică compozițiile sunt uneori pentru 6 voci.</p>
--	--

Genuri folclorice și religioase

Gen	Observații generale
Cânt	O compoziție cu o singură linie monodică, fără acompaniament, utilizată în liturgiile <u>ortodoxă</u> și <u>catolică</u> .
<u>Colind</u>	Cântecele de Crăciun sunt o tradiție în mai multe țări. Repertoriul cel mai vechi și vast este în România. ^[necesită citare]
<u>Doină</u>	Arie populară în caracter liric, melancolic, având cu o scriitură liberă. Numită și „cântec lung”.
<u>Gospel</u>	Gen vocal cu originea în imnurile protestante interpretate de congregație.
<u>Negro spiritual</u>	Muzică folclorică de factură religioasă creată de sclavii negri africani din sudul <u>SUA</u> începând de prin anii 1670.

Genuri moderne

Gen	Observații generale
<u>Blues</u>	Un gen de muzică (vocal și instrumental) originar în sudul Statelor Unite.
<u>Cabaret</u>	Muzică de local dezvoltată în primele decenii ale secolului XX.
<u>Calipso</u>	Un stil vocal cu acompaniament de percuție, originar din Trinidad.
<u>Country</u>	Gen cu originea în sudul Statelor Unite, cu centrul în statul Tennessee; o formă locală de muzică populară.
<u>Muzică disco</u>	Muzică de dans, populară din anii 1970, în metru 4/4.
<u>Muzică electronică</u>	Gen muzical interesat de inovațiile timbrale permise de dezvoltarea aparaturii electronice.
<u>Muzică etno</u>	Muzică populară contemporană din estul Europei.
<u>Fado</u>	Gen muzical urban popular din Portugalia.
<u>Muzică de fanfară</u>	Gen în stil militar.

<u>Muzică de film</u>	Muzică de acompaniament la coloana sonoră a unui film.
<u>Muzică folk</u>	Varianta modernizată în anii 1960 a repertoriului epic din folclorurile britanic și american și echivalentele create în alte țări.
<u>Funk</u>	Gen de virtuozitate, întrucâtva înrudit cu discoul și cu muzica soul, în care predomină elementul ritmic.
<u>Hip hop</u>	Muzica culturii rap, dezvoltată în anii 1970–1980 ca variantă „albă” a genului reggae.
<u>Jazz</u>	O colecție eclectică de stiluri, cu originea în blues și bazate pe improvizație (inițial colectivă, mai târziu individuală).
<u>Muzică lăutărească</u>	Muzica populară a populațiilor rome din estul Europei.
<u>Manele</u>	Inițial un subgen lăutăresc, răspândirea intensă începând cu anii 1980 le-a transformat într-un gen pop-folk răspândit în România și în Balcani (sub diverse denumiri).
<u>Merengue</u>	Un gen originar din Republica Dominicană în metru 2/4.

<u>Muzică metal</u>	Inițial o ramură a genului rock, s-a desprins în anii 1970 prin tematică și sonorități sumbre, trimitând la primitiv. Ulterior s-a diversificat stilistic.
<u>Muzică pop</u>	VARIANTĂ comercială a muzicii de jazz (mai târziu, a muzicii rock). Se suprapune parțial cu muzica ușoară.
<u>Muzică populară</u>	Adaptarea urbanizată (venită în contact cu <u>muzica ușoară</u>) a unor piese folclorice sau compoziții noi scrise în acest stil.
<u>Ragtime</u>	Gen muzical asemănător cu un marș sincopat. A pregătit apariția jazzului.
<u>Reggae</u>	Muzică cu subiect social-politic originară din Caraibe.
<u>Rhythm and blues</u>	Dezvoltat începând cu anii 1940, este o variantă urbanizată, comercială a muzicii blues.
<u>Muzică rock</u>	Apărută la jumătatea anilor 1960, este o continuare a genului rock and roll, permanent îmbogățită ca expresie până în zilele noastre.
<u>Rock and roll</u>	Popular în anii 1950-1960; influențat de rhythm and blues. Formă simplificată de jazz în care accentul se pune pe secția ritmică pentru a favoriza dansul.

<u>Samba</u>	Gen muzical asociat cu stilul de dans brazilian de același nume. Bossa Nova este o variantă care accentuează chitara acustică față de percuție.
<u>Muzică de scenă</u>	Muzică de acompaniament pentru producții teatrale.
<u>Muzică soul</u>	Gen cu text laic care împrumută stilul vocal pasional din muzica gospel.
<u>Muzică ușoară</u>	Denumirea românească a repertoriului nepretențios, liric sau de dans, scris de regulă pentru voce cu acompaniament. Se suprapune parțial cu muzica pop.

II. Elemente de limbaj muzical

1. Ritmul

În muzică, ritmul (în greacă *rythmos*, „curgere cadențată”, în italiană *ritmo*, în franceză *rythme*, în germană *Rhythmus*) reprezintă evoluarea în timp și succedarea organizată pe plan superior - creator, estetic, emoțional - a sunetelor în opera muzicală de artă. Ritmul este un fenomen extrem de complex în simplitatea sa; acest aspect l-a făcut pe muzicologul contemporan Thrasybulos Giorgiadis să conchidă că nu se poate da o definiție teoretică a ritmului, cu toate că ne este foarte aproape.